

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Observationes in Cap. VII. agens de Pœnis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

prohiberi in illis casibus, quos enumerasset. 4. Quoties Delegatio prohibetur, toties Subdelegationem interdicti, quod probasset exemplis in Jure relatis; 5. Quasdam personas Ordinariam Jurisdictionem exercere posse, non posse autem à Pontifice delegari. Sic perspicue expositum fuit hoc argumentum in TRACTATU de Jurisdictione.

Pluribus Exceptionibus subjicit casus, quos sub unâ referre debuisset. Tales sunt 2. 4. 5. 6. 7. 8. quas in unicâ circa Suspicionem includere debuisset; nam delegatus à Judice suspecto, suspectus est; conservator conservatoris sui suspectus foret; Domesticus Partis, & alius quivis ipsi Subditus, foret suspectus; idem est de eo, qui similem litem haberet; Judex, à quo provocatum fuit, suspectus esset; Judex in casu appellationis, Judex nominatim ab alio postulatus, alteri litiganti suspectus est. Hoc modo statim percipitur, hos omnes casus propter Suspicionem prohiberi.

Aliæ duodecim Exceptiones cum suis Replicationibus & Duplicationibus ad duas Regulas reduci poterant, quarum una casus omnes, in quibus delegatio nulla est, complexa foret; alia verò omnes modos, quibus extinguitur. In singulis sub eodem prospectu collocatæ fuissent plurimæ res gravis momenti: id præstitum fuit in laudato tractatu.

Quod dictum fuit supra, de casibus, in quibus Leges non obligant, applicandum est iurisdictionibus Magistratum.

Quod dicit Autor de usu Mitræ QUÆST. V. n. 3. non convenit Magistratibus, de quibus agit.

OBSERVATIONES in CAPUT VI. in quo agitur de JUDICIIS PUBLICIS & de Rebus quibuscumque ad ea tam generatim, quam speciatim pertinentibus.

Autor hic proponit QUÆSTIONES octo, quarum Tertia & Quarta hic præcipuè discutientur. Agit in Tertia de casibus aut peccatis, quæ Judiciis Publicis obnoxium aliquem faciunt. Proponit hanc REGULAM, neminem puniri debere, qui sons non sit, nisi subsit causa, quæ contrarium petat, neglectâ expositione hujus exceptionis, XVII. alias refert, quæ reducuntur ad circumstantias, quæ à peccato eximunt, aut illud minuunt, itâ, ut non imputetur, quoad punitionem, aut vindictam publicam. 1. est, ut actio facta fuerit sine dolo, neque nocendi consilio, quod locum habet tantum in fatuis, aut infantibus, aut cæcis, aut coactis, aut personis ex alienâ fraude, sive ex qualitate ac virium potentis inscitia, ebris. Sic exponendæ sunt sex priores Exceptiones, nec non Octava, cum Textibus, quibus fulciuntur, desumptis ex CAUS. XV. QUÆST. I. & ex verbis Gratiani. Idem est de eo, qui agit ex iurisdictione Superioris, cui parere tenetur. REG. XXIV. de Reg. Jur. in 6. quoad Forum exterius restringendum est. Ad hanc rem pertinet Octava Nona, reducitur ad eas, quæ sumuntur ex defectu usus rationis & pertinet ad belluas.

A Primâ excipiendus est casus, quo Lex facinus puniunt: 6. 1. de Homic. in 6. ab Undecima casus hæreticos aut excommunicationis, quæ post mortem ligant.

Duodecima & duæ sequentes Falsæ sunt, ex quo accusatio Actoris publico reservatur. In Decima septima laudat verba Gratiani, tanquam pertinentia ad Can. si quis Potestatem 31. CAUS. XXIII. QUÆST. IV. Gratiani verba cum Textu confundit in Replicatione generali, quæ valde notabilis videtur, si locum habeat in omnibus Excusationibus seu Exceptionibus supra memoratis; scilicet, eum, qui Delatorem corrumpit, pro convicto haberi in omni causâ, nisi agatur de Sanguine. Clausula hæc ab Autore omissa est.

Exceptio, cujus expositionem omisit Autor, quamvis nominatim exprimat in Regula, quam laudat, nempe 23. de Reg. Jur. in 6. exponitur à CANISIO in illam Regulam. Ibi plura refert exempla punitionis puero-rum Innocentium, præ odio criminis Paterni: tales sunt

præsertim ii, qui nati sunt ex Patribus in hæresi defunctis, aut læsæ Majestatis reis, vel extrâ legitimum Matrimonium maxime ex personis Deo dicatis.

Quarta Quæstio, in quâ discribitur de Personis, quæ ad accusandum admittuntur, aut secus, nullius est usus hodie; nam, ut dictum fuit, accusatio reservatur publico Actori. Itaque, Regula cum Exceptionibus XLV. & reliquo famulatus, facta est inutilis. Præterea, credibile est eos, quorum interest, aut qui læsi fuere, damni resarcitionem potuisse semper postulare, ut possunt hodiè, vel per se ipsos, vel per alios. Verba hæc Quæstionis, quibus competant accusationes, seu Judicia publica, significare videntur, accusationes esse Judicia publica, quorum sunt pars tantum.

Quinta loquitur de iis, qui publicè accusari possunt, & reducitur ad duplex Personarum genus scilicet eas, quæ patnaverunt crimen, & eas, quæ in illud influxerunt: Itaque omnes Exceptiones ab Autore observatæ, ut plurimum ad Regulam pertinent; nihil enim aliud sunt, quam casus Societatis in crimine.

Sexta Quæstionis Titulus sic conceptus, Per quos Judicia publica competant, non exponit perspicuè sensum ejus; scilicet, an accusatio & defensio rei per Procuratorem fieri possint.

Septima Quæstio, quæ loquitur de Judice delicti, poterat inscribi de Judice accusationis.

REGULA Tertia falsa est, & Cap. 3. de Accusatione eam non probat; absit, ut S. GREGORIUS dixerit, accusationem fieri debere apud eos, quorum interest, quippe qui Judices esse nequeunt.

Quinta, dicens, accusationem publicam fieri non posse coram Magistratu Ecclesiastico, ostendit, Censuras, inter pœnas Judiciorum Publicorum numerari non debuisse, cum ab illo solo Magistratu ferri valeant; id tamen Autor facit Cap. 8.

REGULA I. QUÆST. VIII. de Judiciorum adjunctis, sive de rebus ad publica Judicia pertinentibus, non est vera; ubi enim illorum Judiciorum opus est, à monitione Sontium sedulo abstinetur. Secunda non est in usu; nam minimè necessarium est initio discutere personam accusatoris, aut accusati.

OBSERVATIONES in CAPUT VII. agens DE PœNIS.

Prima pars TITULI, quid veniat in Judicia publica, generalior est ratione consilii de Pœnis Sæcularibus agendi.

Pleraque hujus Capituli Regule indicant solum Textus Juris, qui loquuntur de Pœnis, & qui in Regulas transferri possunt, juxta dispositivum: res hæc conficienda superest: nondum autem est absoluta. Divisio adhiberi potest ad Regularum distributionem. Pro Regula proponere debuisset, pœnam temperari debere, habitâ ratione Circumstantiarum, Personarum, Locorum, Temporum, aliarumve, quæ crimen aut minuunt, aut gravant, etiam in casibus, in quibus Leges pœnam determinant; quia sub eodem Personarum genere, quædam majores, quædam minores sunt; delectus autem fieri debet, circumstantiarum habitâ ratione v. gr. cum pœna Capitis à Jure irrogatur, inter varia mortis genera Judex eligere debet; cum exilium sancitur, Judex ipsius durationem, & distantiam loci determinare debet: cum pœnis pecuniariis locus est, Judex summam definit. Eadem moderatione, quam adhibere tenetur, ubi pœna indeterminata est, uti debet, cum genus ejus est determinatum, eam temperando pro qualitate delicti, ponderati, in omnibus suis circumstantiis, quæ persæpe magnâ varietate distinguuntur: Judex, qui dispensare potest à pœnâ per Legem latâ, ipsam minuere valet exequendo Legem, quâ fertur, ob eandem rationem.

In Regulis circa Personam delinquentium, REGULA V. supponit degradationem esse semper necessariam, priusquam Sæculari Potestati Clerici criminosi tradantur; contrarius est usus non solum apud Gallos, sed

etiam in Hispaniâ ac Lusitaniâ, ubi sola depositio sufficit. GONZALES in Cap. 10. de *Judiciis* n. 14. usque ad finem.

Loquendo de circumstantiis Delictorum, observat contrarietatem inter Jus Civile & Jus Canonicum, in eo, quod illud jubeat augeri pœnam, ubi delictum frequens est; hoc verò crimen impunitum tolerare, ubi Sontium numerus magnus est: laudatque Legem 16. §. *Fin. de penis*, & *Can. 31. & 32. CAUS. XXIII. QUÆST. IV.* non tamen eos conciliat, quod fieri potest, dicendo, Legem loqui de casu, quo severitas ad restaurandam tranquillitatem necessaria est; Canones verò loqui de casu, quo severitas effectum contrarium pareret. Infrâ in loco, ubi Autor dicit, Judicem Ecclesiasticum pœnam singularem ferre non debere, legi debuit *Sanguinis*, pro *Singularis*, sic postulat Textus ab eo relatus *Cap. 4. de Rapt.* legi.

OBSERVATIONES *Generales* in CAP. VIII. & IX.
qua agunt de Censuris.

Cùm plura sint genera CENSURARUM crebrò in Corpore Juris commemoratarum, quæ multas qualitates communes habent, Regulas proponere Autor debuisset circa Censuras generatim consideratas; Consilium ejus id postulabat, quippè quod sit tradere notitiam rerum per eorum genera, species, causas, effectus & proprietates. Omnino autem negligit hæc generalia Capita,

Alius finis Operis, quo facilius forè promittitur studium Juris, aperiendæque esse vias breves, perspicuas, ac certas, quibus perveniatur ad ea, quæ scitu digna sunt, postulabat ut *Regulis* daretur tanta extensio, quantam pati possunt: pleræque autem Regularum ejus restringuntur ad Casus speciales v. gr. à Censurarum natura exordiri debuisset, observare ea, quæ in illis singularia sunt, aut communia cum cæteris penis; dare Regulam circa varias Censurarum species, singulas complectentem; similem facere de omnibus causis communibus variis Censurarum speciebus, quas serie continuâ exposuisset, idem perficere circa effectus communes, & proprietates pariter communes; conficienda præterea erat Regula generalis de viis, quibus variæ Censurarum species extinguuntur; tum singula speciatim erant enucleandæ per Regulas complectentes ea omnia, quæ ad unamquamque propriè pertinent, maximè ad Absolutionem, quæ determinata est. Discutienda erat unaquæque Censura præcipua juxta eandem methodum, & nedùm plerique casus particulares colligerentur, sive ii, qui sub Regula continentur, sive qui ab eâ excepti sunt, incumbendum erat Regulis generalibus præfatis, indicando duntaxat præcipuos casus singulares, ne nimium extenderetur delineatio Operis; sic enim nuncupari debet potius quàm Opus, methodus propofita.

OBSERVATIONES *Speciales* in CAP. VIII. de
EXCOMMUNICATIONE.

Autor proponit dubium in REGULA III. QUÆST. II. Scilicet, *an pena sit licita?* Cujus rationem affert, quòd tolerandi sint Mali, juxta priores Textus *Caus. XXIII. QUÆST. IV.* inter quos verba *Gratiani* ponit. Triplicem Responsonem subjicit, cujus duo priora membra congrua non sunt; nempe ait, id habere locum 1. cum Mali Jurisdictioni Prælati non sunt obnoxii 2. Cùm occulta sunt crimina, tunc enim Prælati ea impunita relinquere cogitur, deficientibus Probationibus aut Jurisdictione. Textus autem allegati loquuntur de casibus, in quibus puniri possent, sed in quibus usus illius potestatis non expedit; quia coercitio pacem Ecclesiasticam turbaret. Id patet ex

Textibus, quos ad probandam responsonem tertiam subnectit, sumptam ex metu inducendarum turbarum, & divisionis ad schisma properantis.

Aliam dubitandi rationem affert, ex eo, quòd pœnæ inutiles; cui patrocinatur *Can. 19. CAUS. XXIII. QUÆST. IV.* junctis verbis *GRATIANI*, est & alia, ubi dicit correptionem esse inutilem, sive quia Prædestinati convertuntur absque correptione, ut cernitur in exemplo S. PETRI, qui delictum luxit à nemine reprehensus; sive quia pœnæ Reprobato indurant, ut patet in exemplo PHARAONIS. Huic rationi dubitandi Autor respondet per *Can. 20. 21. 22. & 23.* & sequentem *Gratiani* sermonem, qui docent, correptionem & flagella, licet aliquando sine ipsis Deus peccatorem convertat, vulgò necessaria esse, tam Prædestinatis, quàm Reprobatis; quia illos ad penitendum inducunt, eorumque respectu sunt viæ ipsis ad perveniendum in Cælum præparatæ, merente conversionem eorum penitentia: Reprobato autem ex eis non proficere, quia contemnunt remedia sibi ad sanationem oblata.

Divisio Excommunicationis, quam deinde Autor proponit, valde imperfecta est. Id probari potest per Collationem Tractatus nostri de *Excommunicatione*, ubi plures alias retuli Divisiones, quin imò autem omittit Excommunicationem *Minorem*, quæ à receptione Sacramentorum excludit, & vulgò incurritur communicatione cum excommunicatis *Excommunicatione Majori*. Indè, transiens ad causas Excommunicationis, quam *Regula* dicit ferri non debere, nisi ob causam manifestam, XXXV. enumerat cum earum Exceptionibus. Illæ causæ sunt peccata, quorum alia Excommunicatione Majori coe-centur, alia aliis Excommunicationibus. Utraque confundit, permiscendo casus 2. speciei cum casibus 1. v. gr. plerique casus Excommunicationis, de quibus loquuntur Canones Apostolorum, quos laudat; sunt Excommunicationis *Minoris*, Canones, quoque quos allegat ex *Causâ XII.* circa Excommunicationem, quæ incurritur communicando cum Excommunicatis, vulgò de *Minori* tantum Excommunicatione loquuntur.

Monere debuisset, Excommunicationem *Majorem* causas multò graviore requirere; nempe peccata gravia: peccata autem minora *Minori* Excommunicationi esse obnoxia. Vicia hætenus observata *hoc in Cap.* indicant, Autorem argumenti sui notitiam accuratam non habuisse. Id planè demonstrabunt vitia mox subjicienda, ex quibus præterea apparebit, Regulas ex Canonibus absque expositione desumptas, esse perniciosas.

Primam Causam Excommunicationis esse dicit inobedientiam adversus Decretum, aut jussionem Prælati, nec adjicit *justum*. Duos casus exceptit; unum appellationis, alterum itineris Romam, perinde ac si hic non esset casus appellationis, quamvis nihil aliud sit, quàm appellatio tacita.

Secunda est contumacia post Monitionem, veluti si non sufficeret Monitionem neglexisse in re gravi: scribendum erat, *Si monitus non corrigatur*.

Tertia est vis Prælati facta; nec distinguit eam, quæ justa est, ab ea, quæ injusta est, nec casum, quo aliter quàm Excommunicatione repelli potest, ab illo, quo non aliàs repelli potest.

Quarta est querela contra Episcopum aut Ecclesiam, sine præcedenti Monitione intentata; quasi omisso rei non necessarie, sed tantum decentis, mereri posset Excommunicationem.

Quinta est violatio Immunitatis & Libertatis Ecclesiasticæ; quod restringendum est ad eam, quæ certa est; cum probabile non sit Ecclesiam, optimam Matrem, suos Filios excommunicare velle, ob prætenfa delicta: & quidem suprâ dictum est, certam debere esse causam, perinde ac manifestam.

Sexta